

3. Women's and men's professions [Electronic resource] – Access mode: <https://goo-gl.su/43oEY7> (accessed 08.10.2019).

4. Ministry of Health of Ukraine. Order of 13.10.2017 № 1254 [Electronic resource] – Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1508-17> (accessed on September 13, 2024).

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ.

Калашнікова І.М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
innakalashikova@gmail.com*

Цілі сталого розвитку ООН 2016–2030, яких на сьогодні дотримуються практично всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань. Однією з важливих цілей є ціль 5– це "Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат" [1].

Гендерна рівність є важливою запорукою збалансованого розвитку суспільства, що передбачає рівну участь чоловіків і жінок як у політиці, економіці та науці, так і в догляді за дітьми та домашній роботі. У статті 3 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права зазначено положення, що «Держави зобов'язуються забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користування всіма громадянськими і політичними правами». Подібні норми містяться також і в Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права. Цей документ окремо вказує на необхідність забезпечувати «справедливу зарплату і рівну винагороду за працю рівної цінності без будь-якої різниці, причому, зокрема, жінкам повинні гарантуватись умови праці, не гірші від тих, якими користуються чоловіки, з рівною платою за рівну працю» (стаття 7) [2].

Складно вимірюваний показник гендерної рівності (поряд із такими показниками, як верховенство права, демократія тощо), тим не менше, може бути підданий оцінці, на підставі якої авторитетні міжнародні організації періодично складають відповідні рейтинги. Це глобальне дослідження країн світу за показником рівноправності статей за версією Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum).

Вимірювання відбувається за чотирма ключовими сферами:

1. Економічна участь і кар'єрні можливості.
2. Освіта.
3. Здоров'я і виживання.
4. Політичні права і можливості.

За Індексом гендерної нерівності, що відображає такі аспекти людського розвитку, як репродуктивне здоров'я, економічний статус та розширення прав і можливостей жінок у порівнянні з чоловіками, – Україна посідала 83 місце серед 150 країн. Ці показники були до початку повномасштабної збройної агресії зі сторони РФ.

Необхідно також зазначити, що Україна в умовах військового стану відступила від низки зобов'язань в сфері прав людини. Проте суди та інші державні органи, до повноважень яких входить захист прав громадян, мають орієнтуватися на те, що Заява про відступ від зобов'язань не звільняє державу від обов'язку обґрунтувати співрозмірність між заходами, що вживаються, і метою, яка при цьому переслідується.

Важливими також є питання не тільки декларування рівних прав незалежно від статі, але і реальні можливості доступу до освіти для жінок. Вбачається, що гендерна рівність в освіті досягається тоді коли жінки та чоловіки, які навчаються, мають однаковий доступ до можливостей навчання, рівне ставлення до себе і отримують однакову користь від освіти для реалізації свого потенціалу в культурній, політичній та економічній сфері. На жаль, статистика ЮНЕСКО свідчить, що сотні мільйони дівчат у

всьому світі навіть не охоплені шкільною освітою, як початкового, так і середнього й старшого шкільного віку [3]. Причини різні: культурні норми та практики, шкільне гендерне насильство, законодавство та освітня політика, підходи до викладання, навчання та оцінювання, переконання та ставлення вчителів щодо гендерних ролей, зони збройних конфліктів, тощо.

Так, наприклад, в Україні трапляються випадки нав'язування учням курсів на кшталт «Сімейних цінностей» чи «Традиційної моралі», в рамках яких відбувається продукування гендерних стереотипів. На жаль, доводиться констатувати, що окремі педагоги все ще є гендерно упередженими і змушують учнів до поведінки у рамках традиційних гендерних ролей. Незважаючи на заходи щодо протидії булінгу, започатковані на державному рівні, школи все ще не стали середовищем, на 100 % вільним від упередженості та гендерно зумовленого насильства. Подолання цих негативних явищ можливе за умови проведення системної правовиховної роботи у навчальних закладах. Залишається сподіватись, що вже найближчим часом у всіх закладах освіти буде повною мірою реалізовано принцип гендерної рівності.

Зокрема, Конституція України у статті 24 закріплює рівність прав чоловіків і жінок [4], а стаття 6 ЗУ «Про освіту» проголошує забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками серед засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності [5]. Подібні положення продубльовано у інших галузевих законах та підзаконних нормативно-правових актах. Також в Україні проводиться несистемний моніторинг змісту навчальних програм, підручників та посібників на їх відповідність принципу гендерної рівності. До пропагування гендерної рівності в освіті доволі часто долучається Урядова уповноважена з гендерної політики. Державною соціальною програмою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року передбачено також заходи щодо залучення особливо вразливих категорій жінок до навчання, сприяння отримання ними повного циклу шкільної та професійної освіти та заохочення їх до вступу до ЗВО [6].

Україна робить чимало для утвердження гендерної рівності в освіті, проте у реалізації цієї політики необхідно забезпечити такі заходи :

1. Необхідною є організація спільних заходів за участю представників державних інституцій і громадянського суспільства з метою вироблення спільного бачення подальших дій щодо ефективної реалізації принципу гендерної рівності в публічній і приватній сфері відносин.

2. Державі необхідно звернути особливу увагу на проблему домашнього насильства і насильства щодо жінок. В умовах збройного конфлікту значна частина чоловіків після повернення додому з зони бойових зазнає складнощів у працевлаштуванні та соціальній адаптації до звичайного життя, що в разі підвищує загрозу насильства (фізичного, психологічного, економічного, сексуального) з їх боку щодо членів сімей та родичів.

3. Україна має докласти зусиль щодо приведення національного законодавства у відповідність із вимогами Стамбульської конвенції та створити усі необхідні передумови її ратифікації.

4. В якості окремого завдання вбачається створення юридичних механізмів реалізації прав жінок, які потенційно можуть стати жертвами подвійної дискримінації (жінки-ВПО; жінки передпенсійного віку; жінки, які проживають у сільській місцевості тощо).

5. Необхідним є перегляд процедури проведення гендерної експертизи законодавства, яка на сьогодні представляє собою суто формальний механізм. Існує потреба у виробленні належної методології її проведення і доступу громадськості до визначення пріоритетних актів, які підлягають такій експертизі та результатів відповідного аналізу.

Література:

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 1966 року / База «Законодавство України».
3. One in Five Children, Adolescents and Youth is Out of School / UNESCO, 2018.
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База «Законодавство України».
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База «Законодавство України».
6. Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 / Кабінет міністрів України.

ХАРАСМЕНТ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Кіріллова А. О., Лафа К. С.

*Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
annaoleksandrivna22@gmail.com*

Незважаючи на те, що процес домагання сьогодні широко поширений і набуває різних форм, ми хотіли б звернути увагу на харасмент як один із видів насильства, який замовчується, а не позначається як домагання. Термін «харасмент» має на увазі порушення особистих кордонів, підпорядкування, утиск, приниження і вторгнення в приватне життя.

Метою нашої роботи є аналіз наукової літератури, яка присвячена темі харасменту, а особливо його вияву в сфері вищої освіти.

З точки зору соціології, харасмент – це поведінка, що відхиляється від норми, тобто різновид девіантної поведінки. Суб'єкт харасменту може не порушувати правила, норми або закони, але в будь-якому разі він порушує культурні норми взаємодії, що тягне за собою негативні наслідки.

На основі аналізу національного законодавства ми дійшли висновку, що поняття «сексуальне домагання» закріплено в загальному законодавстві, хоча сам термін «харасмент» не використовується [1, с. 35]. У рамках Закону України «Про забезпечення прав та можливостей жінок та чоловіків» ми знаходимо те, що сексуальне домагання – дії сексуального характеру, виражені вербально (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають особу, яка перебуває у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування [3].

Питання харасменту є предметом наукових розвідок ряду фахівців, зокрема, таких як: І. Бухтіярова, А. Ведернікова, О. Корнір, В. Корсунська, В. Лапін, І. Лопушинський, О. Сорока, А. Стариченко, О. Стрельченко, О. Харитонova та ін.

Науковці роблять акцент на тому, що гендерний харасмент може мати місце в різних сферах життя, таких як робота, сім'я, громадський простір та освіта – місця, де існує певна субординація чи де люди повинні перебувати в приміщенні протягом певного проміжку часу. Він може бути засобом залякування та мобінгу і набувати форми вербального, невербального або психологічного насильства, спрямованого на контроль, приниження або зневагу людей з причини їхньої статі або гендерної ідентичності [1, с. 36].

Практично кожна людина стикається з гострою необхідністю бути залученою в освітній процес і в освітнє середовище протягом відносно тривалого періоду часу. Однак